

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-16>

УДК 351.332.316

Кравець Олег Олександрович,

аспірант кафедри публічного управління та регіоналістики
навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»,
проспект Шевченка, 1, м. Одеса, Україна
e-mail: k_malay@ukr.net <https://orcid.org/0009-0002-6074-6595>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Анотація. Встановлено суперечності між нормативно закріпленим порядком програмного управління територією і реалізацією можливості територіальними громадами самостійно здійснювати управління адміністративно-територіальною одиницею, реалізуючи положення концепції сталого розвитку. Доведено відмінності в цілях, завданнях, показниках оцінки розвитку територіальних громад при виконанні програм соціально-економічного розвитку та впровадженні положень нормативних актів держави стосовно сталого розвитку. Зазначено, що показники соціально-економічного розвитку не пов'язані з реальними управлінськими процесами органу влади, хоча їх значна частина стосується складових сталого розвитку: економічної, соціальної, екологічної.

Доведено, що впровадження звітності виконавчих органів місцевого самоврядування перед депутатами та населенням на основі показників сталого розвитку може бути здійснена лише при зміні парадигми з програмного соціально-економічного управління до реальної оцінки діяльності органів місцевої влади. Зроблено висновок, що дану зміну громади не можуть провести самостійно, вона повинна здійснюватися системно, централізовано з методичним забезпеченням з боку держави, як впровадження нових демократичних форм управління на відміну від традицій радянської епохи.

Аналіз показав, що для введення показників сталого розвитку у звітність органів місцевого самоврядування про свою діяльність необхідно внести зміни в нормативно-правові акти різного рівня і різної юридичної ваги. Зазначено, що здійснення комплексного поєднання стратегічного планування з урахуванням потреб громади, особливостей стану адміністративно-територіальних одиниць з цілями і показниками сталого розвитку є первинними завданнями зміни парадигми розвитку нашої держави і її територіальних громад у післявоєнний час.

Як цитувати: Кравець О. О. Теоретичні засади сталого розвитку територіальних громад: публічно-управлінський аспект. *Державне будівництво*. 2024. № 1 (35). С. 218–229. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-16>

In cites: Kravets, O.O. (2024). Theoretical principles of sustainable development of territorial communities: public administrative aspect. *State Formation*, no. 1(35), 218–229. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-16> [in Ukrainian].

© Кравець О. О., 2024

[This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0](#)

У статті наголошується, що питання управління територіальною громадою виходячи з концепції сталого розвитку стане первинною потребою після закінчення війни, оскільки для населених пунктів, що постраждали від воєнних дій, питання поєднання економічного відродження, соціального захисту населення, відновлення довкілля задля збереження ресурсів для майбутніх поколінь буде змістом їх існування.

Ключові слова: *публічне управління; система публічного управління; місцеве самоврядування; територіальна громада; органи влади; сталий розвиток; складові сталого розвитку; цілі розвитку територіальної громади.*

Постановка проблеми. Перед початком російської повномасштабної агресії в Україні частково було здійснено адміністративно-територіальну реформу, що привело до зміни територіальної організації влади. Разом зі збільшенням розмірів територіальних одиниць базового рівня, змінився реальний обсяг повноважень їх органів управління. Тобто органи місцевого самоврядування, за якими були закріплені більшою мірою лише законодавчо декларовані повноваження, отримали реальну спроможність їх реалізувати, тобто виникла можливість розвитку територій. При цьому органи самоврядування, як завжди, мають нести відповідальність за збалансований розвиток відповідної території. Проте виникає питання, як має розвиватися територія, які пріоритети обрати, що має бути базою цього розвитку, і що необхідно розглядати як перспективу.

Тому **метою статті** є узгодження елементів та цілей системи управління територіальною громадою з цілями, що передбачені концепцією сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом актуалізувалися дослідження сталого розвитку територіальних громад як молодими науковцями, так ця тема фундаментально розглядається вченими зі значним науковим доробком. Дослідження питання сталого розвитку стосуються різних аспектів даного розвитку. Так, О. Васильєва, Н. Васильєва вказують на можливість сталого розвитку територій, пов'язуючи його з процесами децентралізації, Т. Панчишин, М. Вдовин розглядають сталий розвиток через оцінювання завдань, що з нього випливають. Такі дослідники як В. Мамонова, В. Мірошніченко, О. Крайник, Ю. Куц, М. Патинська Я. Решетняк К. Редько, І. Тютюнник, О. Чаплигін, та інші пов'язують процес сталого розвитку зі стратегічним плануванням, реалізацією різного роду державних і регіональних програм, діяльністю бізнес структур на території громади тощо. Усі ці аспекти є важливими, проте первинним у розвитку має стати все ж публічно-управлінський аспект, оскільки саме управління забезпечує розвиток території у тому чи іншому напрямі, гарантує його ефективність.

Виклад основного матеріалу. Публічне управління є поєднанням управління з боку органів державної влади та органів місцевого

самоврядування. Ці дві підсистеми системи органів публічної влади не завжди можуть мати узгоджені цілі. Цілі даних підсистем мають властивість вступати в суперечність. За теорією управління саме суперечність цілей зумовлює розвиток системи. Тому розвиток окремих територій і держави в цілому залежить від здатності органів публічної влади узгоджувати різні цілі.

Визначення системи публічного управління здійснюється через використання низки підходів, одним з яких є те, що будь-яка система управління має мету, функції, структуру, методи та інструменти управління та ряд інших складових [16, с. 57-58]. Тому мета і цілі, що впливають з неї, є первинними у створенні і функціонуванні системи публічного управління. Реалізація цілей розвитку самоврядних одиниць, якими на сьогодні, згідно законодавства, в Україні є територіальні громади, здійснюється через розробку та реалізацію програм соціально-економічного розвитку та інших галузевих програм, що витікають з неї. Саме на розвиток громади через економічний і соціальний баланс наголошують Г. Ортіна, О. Сокіл, Ю. Прус, І. Застрожнікова, Л. Єфіменко, зазначаючи, що «державна і громадянська, зацікавлені в зростанні соціальної та економічної стабільності країни, окремих областей України і в збільшенні коштів та ефективності політики соціальних програм» [13, с. 6]. Тобто, будь-яке територіальне утворення, адміністративно-територіальна одиниця як соціальна система може розвиватися лише у поєднанні її економічної стабільності та соціальної забезпеченості населення, для самоврядних систем – соціальної захищеності членів територіальної громади.

Проте швидкий технологічний, а відповідно і економічний розвиток цивілізації вказав людству на проблеми довкілля, які породив цей розвиток. Тому ще в кінці ХХ століття виникла ідея, яка перетворилася в затверджену нормативними документами ООН концепцію сталого розвитку. Український точний переклад терміну «Sustainable» – «стабільний» не відображає сутності поняття, оскільки, як зазначають документи ООН [19], це концепція перетворення цінностей і норм життя у світі. На таке бачення сутності сталого розвитку вказують більшість науковців, відходячи від істинного змісту слова «сталий». Так, зокрема Д. Карамішев зазначає, що «прийняття концепції сталого розвитку тягне за собою необхідність переходу до принципу якісного розвитку» [11, с. 9]. Тому реальне приєднання України, як і більшості членів ООН, до тенденцій забезпечення сталого розвитку полягає у розробці і закріпленні відповідних нормативно-правових документів, які б змінювали умови існування людей з врахуванням перспектив цих змін. Зокрема це були Укази Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна 2020» [9] у 2015 році та «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [10] у 2019 році. Ці документи були відкликом на відповідні документи ООН. Перший – на прийнятий у 2015 р. документ, що отримав назву «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року».

Саме цей основоположний документ став підставою для подальшого визначення цілей сталого розвитку [17; 20]. У нашій державі, виходячи з документів ООН також були сформовані та затверджені відповідним нормативним актом [10] цілі сталого розвитку аж до 2030 року.

Виходячи з теорії управління, мета системи не є певним лозунгом, вона повинна конкретизуватися сукупністю показників, які дають осяжність цієї мети та можливість перевіряти рівень її досягнення. Для територіальних громад основна мета їх розвитку, як правило, формулюється в програмах соціально-економічного розвитку і з року в рік нічим не відрізняється. Складення програм соціального економічного розвитку регулюється низкою нормативно-правових документів, перш за все Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України» [8]. Даний закон вказує на відображення цілей і показників у програмах соціально-економічного розвитку. Показники соціально-економічного розвитку є усталеним переліком, а їх обсяг і значення визначаються специфікою території і ніяк не пов'язані з реальними управлінськими процесами органу влади. Тому мета, показники розвитку територіальних громад і управлінські функції ще й до сьогодні в практиці місцевого самоврядування не узгоджені, хоча програмне управління є основою місцевого самоврядування. Забезпечення ж сталого розвитку територіальних громад знаходиться реально поза межами програм соціально-економічного розвитку територій, хоча значна частина показників стосується складових сталого розвитку. Так три основні складові сталого розвитку отримали конкретику для територіальної громади у дослідженнях М. Патинської, де зазначається, що «основними компонентами сталого розвитку є: економічний – підвищення продуктивності суспільної праці; екологічний – збереження природного середовища; соціальний - поліпшення добробуту й покращення стандартів життя населення» [7]. Такий підхід є оправданим, він значною мірою узгоджується і з програмами соціально-економічного розвитку і з «Концепцією сталого розвитку населених пунктів» [2]. Проте реальне забезпечення сталого розвитку територіальних громад є складним через неузгодженість цілей і показників (рис.1).

Відповідно до Указу Президента «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» була розроблена система моніторингу досягнення визначених цілей, яка передбачала реалізацію 86 завдань, що виходили з 17 цілей і 169 показників [5]. Проте, як і зазначалося, неузгодженість цілей і показників соціально-економічного і сталого розвитку територіальних громад не дає підстав їх постійного моніторингу на рівні місцевого самоврядування. Виконавчі органи самоврядування звітують за законодавством про свою роботу на сесіях місцевих рад та перед населення лише про стан виконання програм соціально-економічного розвитку.

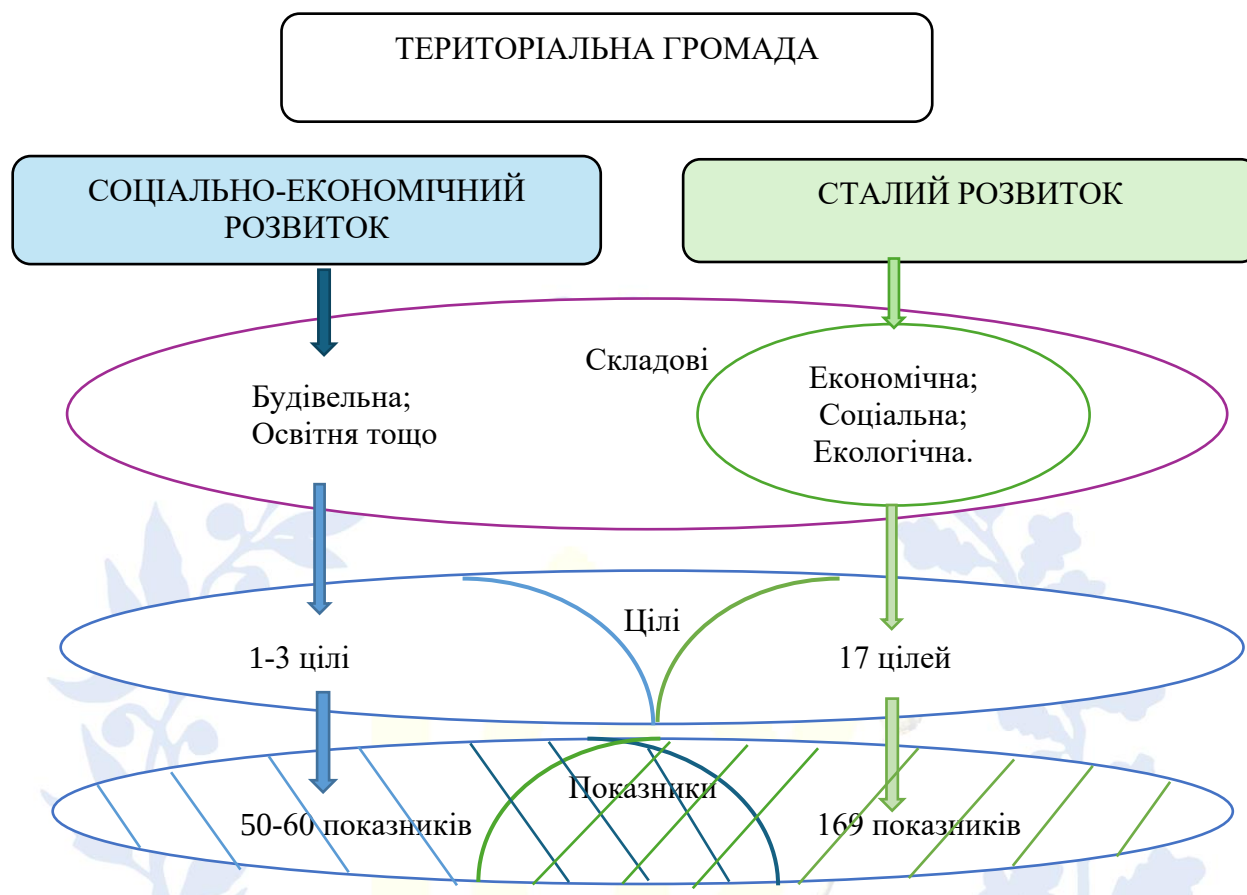

Рисунок 1 – Співвідношення між характеристиками соціально-економічного і сталого розвитку територіальних громад.

Figure 1 – Correlation between the characteristics of socio-economic and sustainable development of territorial communities.

Процес децентралізації, який до повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну став однією з ключових реформ в організації територіальної влади в нашій державі, давав більш широкі можливості до узгодження процесів розвитку території, виходячи з потреби територіальної громади. Як у свій час зазначали І. Васильєва та Н. Васильєва «процеси децентралізації владних відносин в Україні акцентують увагу саме на сталому розвитку територіальних громад; це регульований процес гармонізації соціальних, економічних і екологічних складових продуктивних сил, спрямованих на використання, збереження та поетапне відновлення цілісності природного середовища, створення можливостей та досягнення високої якості життя людей». Зрозуміло, що децентралізація дала лише реальну здатність управляти розвитком території, проте не змінила форм і законодавчо закріплених основ звітування, а значить автоматично встановлення цілей розвитку. Такий порядок роботи виконавчих органів самоврядування передбачено частково законодавством України, а частково прописується

радами у своїх регламентах. Тому для введення показників сталого розвитку у звітність органів місцевого самоврядування про свою діяльність необхідно внести зміни в нормативно-правові акти. На це наголошують І. Тютюнник, Я. Решетняк, зазначаючи, що введення саме сталого розвитку для міст, розвиток яких аналізували автори можливе лише за «умов консолідації всіх наявних зусиль на різних рівнях законодавчої та виконавчої влади» [15, с. 46]. До того ж автори наголошують, що разом з децентралізацією, яка супроводжується процесом «формування об'єднаних територіальних громад», забезпечення сталого розвитку міст здійснюється в умовах існуючих викликів, зокрема, урбаністичних. Існування різного роду викликів вимагає від органів влади стратегічного мислення.

Теоретичні підходи називають однією зі складових системи управління – кадри. Саме здатність працівників, посадових осіб органів місцевого самоврядування до розуміння, осмислення стратегічних завдань у розвитку територіальних громад може дозволити запровадити систему оцінки своєї роботи через реалізацію стратегій сталого розвитку. Тоді, навіть при введенні в оцінку діяльності органів влади показників, що визначають сталий розвиток територіальної громади, надскладним залишається для працівників органів місцевого самоврядування здійснення стратегічного планування, яке б передбачало реалізацію завдань сталого розвитку. На цю проблему вказує у своїх дослідженнях О. Хошуляк: «Під час створення ефективної системи стратегічного планування розвитком перед місцевими органами влади виникає необхідність забезпечення сукупності керівних впливів у спосіб, який дасть змогу забезпечити оптимальні умови для стратегічного планування сталого розвитку територіальних громад» [19, с. 116]. Таким чином перед науковцями постає завдання поєднання показників соціально-економічного розвитку з показниками сталого розвитку з урахуванням стратегій розвитку територій. Такі розробки повинні стати методологією для працівників органів влади при складенні стратегічних планів, виходячи з цілей сталого розвитку територіальних громад, їх потреб і цінностей громади. Саме на це вказує в своїх публікаціях С. Махсма: «Об'єднуючі цілі та цінності локальної спільноти, у тому числі й політичні, акумульовані у стратегічному плануванні розвитку громади, що є необхідним елементом її життєдіяльності та сталого розвитку» [4, с. 118]. Автор наголошує на стратегічному плануванні як основі задля реалізації сталого розвитку.

Усе ж здійснення комплексного поєднання стратегічного планування з урахуванням потреб громади, особливостей стану адміністративно-територіальних одиниць з цілями і показниками сталого розвитку не може бути якісно вирішене у всіх громадах. Такого роду робота має бути зроблена централізовано, виходячи з нової парадигми оцінки діяльності органів публічної влади. Для цього має змінитися політика держави щодо оцінки діяльності органів місцевої влади, виходячи зі стану показників соціально-економічного розвитку, на які ця влада не здійснює регуляторного впливу.

Зокрема про регуляторну політику органів влади, як основи сталого розвитку вказує О. Крайник: «Регуляторна політика є основою успіху усіх складових сталого розвитку. Вона повинна бути відкритою, прозорою і загальнодоступною» [3, с. 118]. Зміна політики в державі від практично некерованого «соціально-економічного розвитку», що залишився в спадок нашій державі з радянських часів, до керованого і оцінюваного системою показників сталого розвитку є досить складним завданням, вирішення якого дасть новий поштовх у розвитку демократичних цінностей в Україні. На складності переходу від однієї системи в оцінці розвитку громад, що безпосередньо пов'язано з діяльністю органів влади наголошує низка науковців, як Ю. Куц, В. Мамонова, В. О. Чаплиг ін. [14]. Так, зокрема, такі автори як Т. Панчишин та М. Вдовин, зазначають, що «Перехід територіальних громад на засади сталого розвитку – це складний процес забезпечення багаторівневої узгодженої системи управлінських, економічних, соціальних, природоохоронних заходів на основі комплексної, збалансованої, гармонійної реалізації» [6]. Тобто значна тривалість переходу територіальних громад до встановлення цілей і показників сталого розвитку задля об'єктивної оцінки стану територіально-адміністративної одиниці та оцінки діяльності органів влади має ряд причин, і не може бути вирішена лише в одній окремій громаді. Тим більше цілі сталого розвитку мають виходити зі стратегії розвитку території, і як зазначає К. Редько «оцінювання цілей сталого розвитку для територіальних громад» [12, с. 11] є складним методологічним завданням. Усе це в сукупності є первинними завданнями зміни парадигми розвитку нашої держави і її територіальних громад у післявоєнний час. Для значної кількості населених пунктів саме поєднання складових сталого розвитку, що відображає «взаємодію економічного зростання», соціального захисту населення та відродження довкілля «з метою задоволення наявних потреб, а також майбутніх поколінь населення всіх країн на основі глобального партнерства та співробітництва» [14] стануть не те що актуальними, а первинною потребою.

Зруйновані населені пункти, підприємства, порушення економічних зв'язків, втрати виробничих та енергетичних комплексів, низька соціальна і безпекова захищеність людей, екологічні катастрофи та злочини – це величезні проблеми нашої держави, розв'язання яких тісно пов'язане з ідеями сталого розвитку територій. Визначення стану територіальної одиниці, потреб членів територіальних громад формуватиме пріоритетність тієї чи іншої складової сталого розвитку, цілей розвитку. В економічному плані для сільських громад стане актуальним питання відновлення сільськогосподарського виробництва, що вимагатиме швидкого розмінування територій. Співробітництво у цій сфері з міжнародними партнерами щодо розвитку сільських територій має передбачати також обмін знаннями та практиками відновлення такого виробництва. Розмінування територій також крім безпекових елементів стане основою охорони довкілля, оскільки агресором були здійснені не лише злочини проти людяності, а і злочини проти довкілля, порушені міжнародно визнані

принципи і угоди щодо охорони і захисту довкілля. Усі ці завдання впливають із цілей сталого розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Доцільним буде зазначити, що для територіальних громад, які на сьогодні знаходяться в безпечній зоні і продовжують реалізовувати свої повноваження повною мірою, характерним залишається програмне управління територією, тобто розвиток територіальних громад визначається програмами соціально-економічного розвитку. Показники соціально-економічного розвитку не пов'язані з реальними управлінськими процесами органу влади. Забезпечення ж сталого розвитку знаходиться реально поза межами даних програм, хоча значна частина показників стосується складових сталого розвитку: економічної, соціальної, екологічної.

Відомо, що порядок роботи виконавчих органів самоврядування, їх звітність перед населенням передбачено частково законодавством України, а частково прописується радами у своїх регламентах. Тому для введення показників сталого розвитку у звітність органів місцевого самоврядування про свою діяльність необхідно внести зміни в нормативно-правові акти різного рівня і різної юридичної ваги.

Оскільки, як доведено, здійснення комплексного поєднання стратегічного планування з урахуванням потреб громади, особливостей стану адміністративно-територіальних одиниць з цілями і показниками сталого розвитку не може бути якісно вирішене у всіх громадах, то такого роду робота має бути зроблена централізовано, виходячи з нової парадигми оцінки діяльності органів публічної влади. Для цього має змінитися політика держави щодо оцінки діяльності органів місцевої влади. Усе це в сукупності є первинними завданнями зміни парадигми розвитку нашої держави і її територіальних громад у післявоєнний час.

Для значної кількості населених пунктів України поєднання складових сталого розвитку, що відображає економічне зростання, соціальний захист населення та відродження довкілля задля збереження ресурсів для майбутніх поколінь стане первинною потребою. Зруйновані населені пункти, підприємства, порушення економічних зв'язків, втрати виробничих та енергетичних комплексів, низька соціальна і безпекова захищеність людей, екологічні катастрофи та злочини – це величезні проблеми нашої держави, розв'язання яких тісно пов'язане з ідеями сталого розвитку територій. Тому подальшими науковими розвідками можуть стати питання розробки методик визначення стану територіальних громад, що постраждали від війни, формування пріоритетності тієї чи іншої складової сталого розвитку, цілей розвитку для подолання наслідків воєнних дій після закінчення війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєва О. І., Васильєва Н. В. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 74–78.
2. Концепція сталого розвитку населених пунктів. Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 р. № 1359-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text>
3. Крайник О. Державне регулювання сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-2712>
Моніторинг показників досягнення ЦСР в Україні. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-10/prezentaciya-csr_22.10.2019_karmazina.pdf
4. Махсма С. Г. Вплив локальних політичних ідентичностей на сталий розвиток територіальних громад. *Серія: Історія. Політологія*. 2023 (35-36). С. 111–119. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2023-13-35-36-111-119>
5. Моніторинг показників досягнення ЦСР в Україні. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-10/prezentaciya-csr_22.10.2019_karmazina.pdf
6. Панчишин Т., Вдовин М. Компоненти сталого розвитку територіальних громад та регіонів в умовах суспільно-політичних викликів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-23>
7. Патинська М. М. Формування категорії «сталий розвиток територіальних громад» в умовах євроінтеграційної перспективи. *Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність* : зб. наук. пр. XV (XXVII) Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 берез. 2019 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. С. 32–33.
8. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України : Закон України від 23 березня 2000 р. № 1602-III. Дата оновлення : 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення: 30.04.2024).
9. Про стратегію сталого розвитку «Україна 2020» : Указ Президента України від 12.12.2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
10. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
11. Реалізація державної соціальної політики сталого розвитку регіону органами публічної влади : монографія / Л.О. Белова та ін. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. 296 с.
12. Редько К., Мірошніченко В. Дослідження сталого розвитку в Україні: оцінка стану виконання цілей. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 22. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/22.1>
13. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації : монографія / Ортіна Г.В. та ін. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2019. 171 с.
14. Сталий розвиток територіальної громади : управлінський аспект : кол. моногр. / Ю. О. Куц, та ін. Харків : ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. 236 с.
15. Тютюник І. В., Решетняк Я. В. Фінансова децентралізація в Україні: можливості та загрози для забезпечення сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С. 43–47.
16. Фоміцька Н. В., Єганов В. В. Теорія систем для менеджерів : навч. посіб. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013. 248 с.
17. Цілі сталого розвитку та Україна : урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>
18. Khokhuliak Olesya Удосконалення інструментарію стратегічного планування сталого розвитку територіальних громад. *Економіка і регіон*. Полтава: ПНТУ, 2023. Т. (4(87)). С. 110–118. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2789](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2789)

19. UNITED NATIONS, 2015. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. A/RES/70/1/-UN. N.Y. URL: <https://www.sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

20. What are the Sustainable Development Goals? URL: https://www.sightsavers.org/policy-and-advocacy/globalgoals/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwkdO0BhDxARIsANkNcrejhbPOVore3CKiW6-S9RjiZq11Z6LtP6kFLMyK1N80kt0wUVhVpgaAndsEALw_wcB

Стаття надійшла до редакції 18.03.2024 р.

Стаття рекомендована до друку 28.04.2024 р.

Kravets O. O.,

*PhD student of the Department of Public administration and regionalism,
Educational and Scientific Institute of Public Service and Management
of the National University «Odesa Polytechnic»,
1 Shevchenko Avenue, Odesa, Ukraine*

e-mail: k_maloy@ukr.net <https://orcid.org/0009-0002-6074-6595>

THEORETICAL PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES: PUBLIC ADMINISTRATIVE ASPECT

Abstract. The article establishes contradictions between the normatively fixed order of program management of the territory and the realization of the possibility of territorial communities to independently manage the administrative-territorial unit, implementing the provisions of the concept of sustainable development. Differences in the goals, tasks, indicators of the development of territorial communities during the implementation of socio-economic development programs and the implementation of the provisions of the state regulatory acts regarding sustainable development have been proven. It is noted that indicators of socio-economic development are not related to real management processes of the authority, although a significant part of them concerns the components of sustainable development: economic, social, environmental.

The article proves that the introduction of reporting of executive bodies of local self-government to deputies and the population based on indicators of sustainable development can be carried out only with a paradigm shift from programmatic socio-economic management to a real assessment of the activities of local authorities. It was concluded that communities cannot carry out this change independently, it must be carried out systematically, centrally with methodical support from the state, as the introduction of new democratic forms of governance, unlike the traditions of the Soviet era.

The analysis showed that in order to introduce indicators of sustainable development into the reporting of local self-government bodies on their activities, it is necessary to make changes to normative legal acts of different levels and of different legal weight. It is noted that the implementation of a complex combination of strategic planning taking into account the needs of the community, the peculiarities of the state of administrative-territorial units with the goals and indicators of sustainable development are the primary tasks of changing the development paradigm of our state and its territorial communities in the post-war period.

The article emphasizes that the issue of territorial community management based on the concept of sustainable development will become a primary need after the end of the war, since for settlements affected by military actions, the issue of combining economic revival, social protection of the population, and environmental restoration in order to preserve resources for future generations will be the content of their existence.

Keywords: *public administration; public administration system; Local Government; local community; authorities; Sustainability; components of sustainable development; territorial community development goals.*

REFERENCES

1. Vasylieva, O.I., & Vasylieva, N.V. (2018). Conceptual principles of sustainable development of territorial communities. *Investments: practice and experience*, 8, 74–78. [in Ukraine].
2. Concept of sustainable development of settlements. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine (1999, December 24) № 1359-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text/> [in Ukrainian].
3. Kraynyk, O. (2021). State regulation of sustainable development of territorial communities. *Economy and Society*, 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-2712> Monitoring indicators of achievement of the SDGs in Ukraine. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-10/prezentaciya-csr_22.10.2019_karmazina.pdf [in Ukrainian].
4. Makhsma, S.G. (2023). The influence of local political identities on the sustainable development of territorial communities. *Series: History. Politology*, (35-36), 111–119. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2023-13-35-36-111-119> [in Ukrainian].
5. Monitoring indicators of achieving the SDGs in Ukraine. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-10/prezentaciya-csr_22.10.2019_karmazina.pdf [in Ukrainian].
6. Panchyshyn, T., & Vdovin, M. (2023). Components of sustainable development of territorial communities and regions in the conditions of socio-political challenges. *Economy and society*, 50. DOI: <https://doi.org/doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-23> [in Ukrainian].
7. Patynska, M.M. (2019). Formation of the category "sustainable development of territorial communities" in the conditions of the European integration perspective. *Mizhnarodne naukovo-tekhnichne spivrobitnytstvo: pryntsyipy, mekhanizmy, efektyvnist' : zb. nauk. pr. XV (XXVII) Mizhnar. nauk.-prakt. konf. March 14-15. 2019. Kyiv: KPI im. Ihorya Sikors'koho, Vyd-vo «Politekhnik», 32–33. [in Ukraine].*
8. Law of Ukraine on state forecasting and development of economic and social development programs of Ukraine. № 1602-III. (2000, March 23). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (date of application: 04/30/2024). [in Ukrainian].
9. Decree of the President of Ukraine on the sustainable development strategy "Ukraine 2020". № 5/2015. (2015, December 12). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>. [in Ukrainian].
10. Decree of the President of Ukraine on the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030. № 722/2019. (2019, September 30) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>. [in Ukrainian].
11. Implementation of the state social policy of sustainable development of the region by public authorities: monograph / L.O. Belova and others. Kharkiv: Publishing House of KhaRI NADU "Master", 2016. 296 p. [in Ukraine].
12. Redko K. & Miroshnychenko V. (2022). Research on sustainable development in Ukraine: assessment of the status of meeting the goals. *Entrepreneurship and innovation*, no. 22, 5–13. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/22.1> [in Ukrainian].
13. Sustainable development of local communities in conditions of decentralization: monograph / Ortina G.V. etc. Melitopol: FOP Odnorog T.V., 2019. 171 p. [in Ukraine].
14. Sustainable development of the territorial community: administrative aspect: col. monogr. (2008). / Yu.O. Kuts, et al. Kharkiv: HARRI NADU: Master, 236 p. [in Ukraine].
15. Tyutyunyk, I.V., & Reshetnyak, Ya.V. (2017). Financial decentralization in Ukraine: opportunities and threats to ensure the sustainable development of territorial communities. *Economy and the state*, 12, 43–47. [in Ukraine].

16. Fomitska, N.V., & Yeganov, V.V. (2013). Theory of systems for managers: training. manual. Kharkiv: Publishing House of KhaRI NADU «Master», 248 p. [in Ukraine].
17. Sustainable development goals and Ukraine: government portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina> [in Ukrainian].
18. Khokhuliak Olesya. (2023). Improvement of strategic planning tools for sustainable development of territorial communities. *Economy and the region*, vol. (4(87)), 110–118. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2789](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2789) [in Ukrainian].
19. UNITED NATIONS, 2015. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. A/RES/70/1/-UN. N.Y. URL: <https://www.sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
20. What are the Sustainable Development Goals? URL: https://www.sightsavers.org/policy-and-advocacy/global-goals/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwkD00BhDxARIsANkNcrejhbPOVore3C_KiW6-S9RjiZqI1Z6LtP6kFLMyK1N80kt0wUVhVpgaAndsEALw_wcB

The article was received by the editors 18.03.2024.

The article is recommended for printing 28.04.2024.

